

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande avseende utkast till lagrådsremiss: Åtgärder för en jämnare fördelning av boendet för vissa skyddsbehövande

Er beteckning: Ju2022/01303

Länsstyrelsen Västernorrland tillstyrker förslaget men har synpunkter. Länsstyrelsen delar bedömningen som ligger till grund för lagförslaget, likväl som dess huvudprincip om en jämnare fördelning mellan landets kommuner avseende boende för vissa skyddsbehövande.

Inledande kommentarer

Länsstyrelsen saknar överväganden kring länsstyrelsernas roll och det regionala perspektivet i relation till förslaget. En styrka i Västernorrlands län idag är länsstyrelsens samordnande funktion och möjlighet till omfördelningar av anvisningar för antal mottagna nyanlända och andelar ensamkommande barn. Länsstyrelsen anser därför att myndigheten borde ges ett motsvarande uppdrag för möjlighet till omfördelning mellan kommuner i länet gällande boende för vissa skyddsbehövande. Ett sådant uppdrag skulle, enligt länsstyrelsen, främja en helhetssyn på mottagandet av asylsökande, vissa skyddsbehövande och nyanlända.

I övrigt anser länsstyrelsen att det finns områden i regeringens förslag som behöver förtydligas och ses över ytterligare. Att föreslagna bestämmelser blir tydliga är avgörande för såväl kommunerna som övriga berörda.

Synpunkter

5.1 Det behövs regler om anvisning av en kommun för boende med anledning av massflyktsdirektivet

Länsstyrelsen instämmer i att det behövs regler om anvisning, men anser att det, trots att det delvis beskrivs, är otydligt vad som avses med "jämn fördelning". Enligt länsstyrelsens bedömning är det

snarare fråga om att åstadkomma en jämlik fördelning mellan kommunerna.

Länsstyrelsen ställer sig frågande till att det i förslaget inte konkretiseras, mer än genom exempel, vilka faktorer som ska inverka på fördelningen i och med att så görs i Lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (bosättningslagen).

5.2 Lagen om mottagande av asylsökande m.fl. bör kompletteras så att en kommun får anvisas att ordna boendet för personer med uppehållstillstånd med tillfälligt skydd

Länsstyrelsen anser att det är av vikt att säkerställa möjligheten för Migrationsverket och kommunerna att utbyta uppgifter om enskilda som omfattas av de föreslagna bestämmelserna. Exempelvis uppgifter som kommuner behöver i samband med anvisning eller förhållanden som påverkar den enskildes rätt till bidrag enligt Lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA).

5.3 Bestämmelsernas närmare utformning och placering

Länsstyrelsen instämmer i regeringens förslag att några särskilda krav på typ av boende inte ska ställas, utan att det är upp till kommunen att avgöra hur skyldigheten ska fullgöras i ett enskilt fall.

Länsstyrelsen vill dock framhålla att det är viktigt att mottagande kommuner känner till vilka rättigheter och skyldigheter massflyktingar har jämfört med personer med uppehållstillstånd som ligger till grund för folkbokföring. Det finns en tydlig skiljelinje i ersättningar baserade på LMA (dräglig nivå) och Socialtjänstlagen (2001:453) (skälig nivå), vilket kräver förtydliganden för att kommunerna ska kunna påbörja planeringen för att ordna boenden enligt förslaget.

Huruvida det är Migrationsverket eller kommunen som ska ansvara för att bevilja bistånd i form av logi behöver tydliggöras.

Länsstyrelsen anser även att det behöver förtydligas om det är till Migrationsverket eller kommunen en person med inkomst av arbete ska betala ersättning enligt 15 § LMA.

Därutöver behövs ett förtydligande kring hur ansvarsfördelningen är tänkt att se ut mellan Migrationsverket och kommunen när det kommer till att lämna bistånd i form av logi till personer med funktionsvariationer eller särskilda behov.

5.6 Förhållandet till vissa andra bestämmelser

Länsstyrelsen instämmer i att det krävs en vidare analys av hur den föreslagna regleringen bör förhålla sig till bestämmelserna om fördelningen av anvisningar mellan kommuner enligt bosättningslagen

och tillhörande förordningar. Inte minst behövs en analys av huruvida de variabler som hänvisas till i bosättningslagens 7 § även bör inkludera mottagande av massflyktingar.

Länsstyrelsen vill i sammanhanget lyfta jämförelsen med modellen för anvisning av ensamkommande barn. Eftersom dessa barn redan har anvisats till en kommun under tiden de var asylsökande, anvisas de inte igen vid en eventuell folkbokföring utan skrivs ut från Migrationsverket och blir så kallat självbosatta i den kommun där de bor. En sådan anpassning av systemen, menar länsstyrelsen, vore lämplig för att undvika att massflyktingar, i de fall folkbokföring blir aktuell, omfattas av en ytterligare bosättningsanvisning till en andra kommun. För såväl barn som vuxna skulle det även underlätta integrationen, enligt länsstyrelsens uppfattning.

5.7 Ersättningar till kommunerna

Länsstyrelsen instämmer i förslaget att ersättningssystemet behöver vara enkelt strukturerat så att det inte ger upphov till onödiga administrativa kostnader för kommunerna. Det är även viktigt att systemet är tydligt, transparent och att kommunerna informeras om förutsättningar i tid.

Ersättningen till kommunerna behöver täcka kostnader för att under föränderliga förutsättningar ordna boende för skyddsbehövande. Det innefattar såväl uppbyggnad som avveckling av boenden. Kommunerna har idag en upparbetad beredskap och kapacitet för att ta emot såväl nyanlända personer som ensamkommande barn. Att anordna boende för personer som får uppehållstillstånd med tillfälligt skydd är en för kommunerna ny uppgift som väsentligen skiljer sig från tidigare mottagande. Det medför sannolikt högre krav på flexibilitet samt mer omfattande administration och praktisk hantering då det bland annat går att anta att genomströmningen av individer är högre än vad som är fallet när nyanlända anvisas. Att ersättningen även omfattar kostnader som kommunen har för beredskap och kapacitet för att anordna boende är därför avgörande, enligt länsstyrelsen.

5.8 Ett bemyndigande avseende fördelning och tidsfrist

Länsstyrelsen saknar överväganden och resonemang kring förslaget om att föreskrifterna ska avse antalet utläningar. Länsstyrelsens uppfattning är att en ordning med andelar istället för antal vore att föredra eftersom förslaget framhåller att anvisningssystemet i viss mån behöver vara flexibelt. Enligt länsstyrelsen fungerar den ordningen väl vad gäller fördelningen av mottagande av ensamkommande barn. Ett system med antal skulle ta betydande tid och resurser i anspråk om behov av justeringar uppstår. Andelar skulle däremot bara behöva fastställas vid ett tillfälle per år.

Länsstyrelsen ställer sig kritisk till exemplet att personer i eget boende skulle kunna prioriteras ned till förmån för personer i anläggningsboende vid anvisning till kommun. En sådan ordning riskerar att ytterligare försvåra situationen för personer, främst kvinnor och barn, som är utsatta för prostitution, människohandel och andra former av våld eller exploatering.

Länsstyrelsen efterfrågar en analys av hur utformningen av en nyckel för fördelningen av anvisningar mellan kommuner skulle kunna påverka kommunernas förmåga att upprätthålla en beredskap och mottagningskapacitet när inströmningen av skyddsbehövande personer sjunker. I sammanhanget vill länsstyrelsen lyfta att den fördelningsnyckel som idag används kopplad till bosättningslagen innebär att länsstyrelsen årligen gör omfördelningar mellan kommunerna i Västernorrland för att anpassa mottagandet till lokala förhållanden som nyckeln inte tar hänsyn till. Syftet med länets omfördelning är att kommunerna ska kunna upprätthålla en tillräcklig beredskap och mottagningskapacitet.

Slutligen är det, enligt länsstyrelsen, centralt att fastställa inom vilken tid en kommun ska ordna boende. Länsstyrelsen är tveksam till om det utifrån ett individperspektiv vore lämpligt att använda samma tidsfrist som för bosättningslagen, det vill säga två månader. För kommunen vore förvisso en sådan tidsfrist fördelaktig, men utifrån ett barnperspektiv vore en tidsfrist på ett par veckor lämpligare, för att barn så snart som möjligt ska kunna påbörja skolgång.

6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Länsstyrelsen anser att det är angeläget att klargöra hur övergången mellan nuvarande system och tiden fram till dess att lagändringen träder i kraft ska ske. Bland annat gällande ansvarsfördelningen mellan Migrationsverket och kommunerna vid anskaffning av boenden, likväl som ett förtydligande hur Migrationsverkets dialog med kommunerna avses att genomföras.

7 Konsekvenser av förslagen

Länsstyrelsen saknar en konsekvensbedömning av förslagets eventuella inverkan på aktiv medverkan till bosättning i annan kommun, så kallad social dumpning.

Aktiv medverkan från kommuner i andra län har drabbat ett antal kommuner i Västernorrland hårt. Länsstyrelsen befarar att detta fenomen riskerar att öka om kommunerna ges ansvar att anordna boende med anledning av massflyktsdirektivet. Farhågan är att det blir mer ekonomiskt fördelaktigt för kommuner att anordna boende för vissa skyddsbehövande än att stödja personer som anvisats enligt bosättningslagen, men för vilka etableringstiden har passerat.

Länsstyrelsen vill slutligen belysa de systemeffekter på längre sikt som förslaget kan innebära i och med att införandet av en ny boendeform och ansvarsförändringar mellan stat och kommun förändrar spelreglerna för den sociala bostadspolitiken samt påverkar andra sociala hållbarhetsaspekter på sikt. Länsstyrelsen anser att det är av vikt att detta analyseras vidare.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsråd Daniel Gustafsson med integrationsutvecklare Linnéa Lagergren som föredragande. I den slutliga handläggningen har också integrationsutvecklare Hanna Norberg och enhetschef Stina Pettersson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.